

עין משפט
גזר מצוה

י א מיי פֿיר מהלכות תרומות הלכה ז סמג עשין קלר טוש"ע ייד מימן שלג סעיף ל:

י א ב מיי פֿיר מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו סעיף ו:

יב ג מיי שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ז: יג ד מיי פֿיר שם הלכה ז:

יד ה ו מיי פֿירג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו סעיף א:

טו ז מיי פֿיר שם הלכה א ז:

מוסף רש"י

והתורם את שאינו שלו. ולא זורע בעל בית, דשלמות נפקא לן מהאם גס אדם לנזות שלומם, הלכך מה אדם לעצמם אף שלומם לעצמם (יבמות ק"ג). ונכרי שורשם. דנענין מה אדם בני צריח אף שלומם בני צריח (טו). מוליכין פחות פחות מארבע אמות. ועומד לפס ולכא עקירה מתמלת ארבע למוף ארבע (נ"ו ע.). המחמר. מחמר לא ש"ך לממר אלא כצנחמה הטענה משא"י (נ"ו טו.). המחלל את השבת. דחשיב ליה מלא גנאקלן, כגון שחלל מלאכה מנורה, כדבר שחייבין על שגגתו חטאת. כגון דגזר שיש מעשה ומלאכה מחשבת ולא המתעסק (מגדלין טו.).

רב נסים
גאון
פרק נשיאים ואביבה
מי שהחשיך תניא ר' אליעזר אומר בו ביום גדשו סאה ר' יהושע אומר בו ביום מחקין סאה. זה היום הוא היום שנסמך בו ר' אלעזר בן עזריה בישיבה, כמו שאמרו בברכות בפרק תפלת השחר (דף כח) גמא עריות בו ביום תיקנום, וכל דברי ר' אמרין ההוא יומא איתמר. ור"ח דבר שגזרו בו ביום, באותו היום נאסרו, אחת מהן מי שהחשיך בדרך הכב מא (לפי מהן) שדחו ביציאת השבת (דף י"ו). ולפיכך אמר בכאן בו ביום גדשו כיום דף כו, וכבר פירשנו דבר זה כמה עשה. הבערה ואליבא דרבי יוסי, גרסי לה בפרק כלל גדול (דף עו) הבערה בלא יצאת דברי רבי יוסי.

רבינו חננאל

אָנאָבעיא להו לרבנן ולא אישפוט בהדיא לאיזה מהן יתן כיסו, כין יש מהן שאומר לחרש יש מהן שאומר לקטן, ואם עשה כאחד מהן עשה. ואם אין עמו נכרי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן, איך יצחק יש שם דרך להתיר לו להביאו במקום הארץ לשמירה והוא הבאות פחות פחות מר אמות, ולא רצו חכמים לגלותה. ואמר, אמאי לא רצו חכמים לגלותה, ואמרו גזירה דלמא אתא לאתויי ד' אמות בהדי"ר. תניא ר' אליעזר אומר בו ביום גדשו סאה, פי' בו ביום שהושביעו את רבי אלעזר בן עזריה בראש גזרי אסורין מידת הסאה ששת קבין והיא מחוקה, והסיפו רבותינו כמה דברים מדבריהם כגון הגדישה שהיא יתירה על העיקר. והדברים שהוסיפו מהן להחיות וממן לאיסור והכל להיות העיקר שמור ומזהיר, והוא כגון זה ששנינו גותן כיסו התירו לו לתת לנכרי שלא יביאנו בעצמו ויחלל את השבת. זה וכיוצא בו. ולאיסור, כל גזירות שגזרו מקצת מן (היתר) המותר לעשות גזר לנשאר שהוא אסור מן התורה. ורבי יהושע אומר בו ביום מחקין סאה, פי' העמידו כל דבר על עיקרו לא פחתו ולא הוסיפו, אלא

קנג:

בי תבעי אָך **אליבא דרבנן**. הכא משמע דהלכה כרבנן וצמסקת יבמות פרק חרש (דף ק"ג). משמע דהלכה כר"א דסבירא ליה לרב חייה בר אשי (וומר) שמואל כוותיה. מ"ר: **דחרש אתי אאיחורי** בגדול פקח. תימא א"כ לעיל נמי אמאי קאמר שוטה וקטן לשוטה הא אמרינן אמא לאיחורי בגדול פקח: **בו ביום גדשו סאה בו'** גותן אִתוכה חרדא והיא מחוקת. ה"ג כגזרו י"ח דבר הימא חסרה גזירה זו של גותן כיסו לנכרי עד שגזרו עליה ומלאו הסאה לגמרי כמו שנתנו מחדל לתוכה: **ר' יהושע אומר בו ביום מחקו סאה בו'** גותן אִתוכה אגוזים ורמונים והיא מקיאה. כמו כן קודם שגזרו על נתינת כיס לנכרי היו מותרין להוליכו פחות פחות מר' אמות מתוך כך אחי לאיתוי ד' אמות כעריכה שגיתה מנקילה עד שהסירו האגוזים והרמונים ואחר שהסירו האגוזים והרמונים שזכ לא הקיאה יותר כך כשגזרו ליתן פחות מר' אמות והשמת ר"א ורבי יהושע שניהם לשצח ולא כפירוש הקונטרס פירש דרבי יהושע דאמר שלג עשו היטב ששרכו לגזור יותר מרזאי דלא משמע הכי צירושלמי כפ"ק דמכילתין דאמר התם אמר ליה ר"א אלו הימא חסרה ומלאה יאות חצית שהיא מלאה אגוזים כל מה שאמה גותן לתוכה שומשמינן היא ממוזקת א"ל ר' יהושע אלו הימא מליאה וחסרהו יאות חצית שהיא מלאה שמן כל מה שאמה גותן לתוכה מים היא מפורת השמן. מ"ר: ואדרבה ג"ל שהירו' קשה לו דלא שייך למימר גבי מים כמו שמפרי"י גבי גותן לתוכה אגוזים ורמונים: **סוף סוף כי מטי לבייתיה א"א דלא קאי וקא מעייל מרשות הרבים** אִרשות היחיד. תימא כדשרינן להוליכו פחות פחות מר' אמות תקשי ליה נמי הכי: ואמרי

מותר לכתחלה א"ר אדא בר אהבה ר'היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו דוקא רץ אבל קלי קלי לא מאי טעמא כיוון דלית ליה היכירא אחי למיעבד עקירה והנחה סוף סוף כי מטא לבייתיה אי אפשר דלא קאי פורתא וקמעייל מרשות הרבים לרה"י ידוריק ליה כלאחר יד אמר רמי בר חמא ה^אהמחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה מאי טעמא אמר ^ברבא דאמר קרא לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך בהמתו דומיא דידיה מה הוא בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אף בהמתו נמי בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכתיב ^גתורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה ^דהוקשה כל התורה כולה לע"ז מה ע"ז דעביד מעשה בגופיה ה"נ עד דעביד מעשה בגופיה ועוד ^התנן והמחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו ^וסקילה מכלל דאיבא מידי דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה ומאי ניהו לאו דמחמר לא ^זתחומין ואליבא דר"ע והבערה אליבא דר' יוסי רב

דלאו איסורא דאורייתא היא גבי כיס שרי: **כל שצנפו חייב חטאת**. כי עציז ליה איזה כוליה כגון מעציר ד' אמות צרה"ר אפי' עקרו מן הארץ דרך הליכתו חייב דהא איכא עקירת חפץ צדיים ולא צעין עמידה אלא צטעון ועומד מצעוד יום או כשהטעינו צצירו דלא עקר ליה להאי חפץ אכל הכא הא עקר ליה הלכך כי עציז ליה צצריה הוי ליה שנים שעשאוה (לעיל ג.) ואסור מדרבנן ולא שרייה גבי כיס: **מונחם לו על כסיפו**. מבעו"י וקדש עליו היום: **רץ תחסינו**. וכל כמה דלא עמד לפוש אין כאן עקירה לאיסור: **קלי קלי**. מעט מעט כלומר צנחת: **למיעבד עקירה והנחה**. כלומר דזימנין דקאי ולא אדעתיה אכל רץ היכרה איכא: **כלאחר יד**. שלג דכך וזריקא כגון מכסיפיו ולאחוריו: **צנאג**. צנללכה: **עד דעביד מעשה בגופיה**. כדכתיב לעושה צגגה והכא לא קא עציז ^אמלאכה אלא דצור צעלמא שמהניג צקול הרי דצשוגג אינו חייב קרנן: **ועוד**. דקאמרת נמי צמויד חייב סקילה קשיא דמנן כסנהדרין (דף נג.) גבי נסקלים המחלל את השצת נסקל אס חללו דצדכ שחייבים על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה: **מכלל דאיכא**. חילול דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה: **ואליצא דר"ע**. דאמרש' דאורייתא ניעהו והוי מחלל ומייהו אין חייבין לא על שגגתו חטאת כו': **אליצא דר' יוסי**. דאמר כפרק כלל גדול (לעיל דף ע.) הצצרה ללאו יאלת:

מי שהחשיך פרק עשרים וארבע שבת

לא סאל לחולין. והויא תרומה לאסור לזרים ויחזור ויתרום הפקח אחרת: **שהוא ספק**. אי דעת כלולתא היא אי לא ולר' יצחק ודאי לקטן יהיב ליה דלאו צר מלות הוא ולא לחרש דספק חייב צמלות הוא: **אליצא דרבנן**. דאמרי לאו דעתא צילתא היא ולענין מלות

הרי הוא כקטן: **וטורס אם שאינו שלו**. צלא רשות דכתיב (דברים יד) מצואת זרעך וחרש שוטה וקטן דכתיב אשר ידצנו לצו^א שיש לו לצ להמנדב צהש"ס ירושלמי^ב: **אפילו צרשום**. דשלמות מהיכא אחרבי מכן תרימו גס אהם^ג גס לצבות שלוחסם ומה אהם בני צריח אף שלוחסם בני צריח^ד: **עוד אחרם היספ**. תקנה לנים להלילו: **ואמאי לא ראו לגלוסה**. להעליס דצרי מורה: **כצור אלפים הספר דבר**. מותר להסמיר דצרי מורה לכצור שמים: **וכצור מלנים חקור דבר**. אין להסמיר לכצור עושר אדם וחשיבותו אלא סצ ותמקרהו: **זו ציוס גדשו סאה**. ציוס שעלו לעליית חנניה צן חוקיה וגזרו י"ח דבר וו אחת הימא הימא כדאמרינן כפ"ק (לעיל דף צ:) גותן כיסו לנכרי זו ציוס גזרו שלא יוליכנו פחות פחות מר' אס יס שם נכרי. אותו יום הדרו סייג לתורה צמדה גדושה ויפה מדדו להצרות גדר ציסרלל: **מחקו סאה**. צמדה מחוקה מדדו זו ציוס ששרכו לגזור יותר מרזאי ואין יכולין לעמוד בצגירתם וממוך כך עוצרין על דצרי מורה נמללמא מדתם מחוקה מטסיפתה וטוב היה לס להיות מדתם טפוסה ולא תבא לירי מהכן מרוב גודשה: **והיא מחוקה**. את המחדל שנופל המחדל צין הקישואין. אף כאן יפה תקנו והוסיפו דבר המתקיים: **והיא מקיאה**. את הדגש שהיה צה ראשון. אף אלו ע"י גזירתם גרמו לעצור דשמא לא יאמין את הנכרי והס לא המירו להוליכו פחות פחות מארבע ואדם אינו מעמיד עצמו על ממונו ואחי לאיתוי ד' אמות: **והלא מחמר**. מנהיג חמור טעונה קרוי מחמר: **והממלא אחר לא מעשה כל מלאכה אהם ובהמקך**. ואחזויה סתם מלאכה העשויה על ידי שניהם זו היא שהיא טעונה והוא מחמר: **מניחו עליו כספיה מהלכס**. לאחר שנקרה ללכת דלאו עקירה היא כדאמר כפ"ק (לעיל דף ג.) גבי הטעינו צצרו אוכלין ומשקין וכיון דאדם לא מחייב צה חטאת כי האו גוונא כאן מותר דהכא נמי מלאכה כתיב והא לאו מלאכה היא: **וקאסי למיעבד עקירה והנחה**. כשחחרת לעקרת ללכת אחר הטלת מים או וגללים: **נטולו הימנה**. ולאחר שמחזור ומעקור רגל יניחנו: **אי הכי אפילו על חצרו**. יכול לעשות כן כיון

דאדא בר אהבה מניחו עליה כשהיא מהלכת והא אי אפשר דלא קיימא להשתין מים ולהטיל גללים ואיכא עקירה והנחה יכשהיא מהלכת מניחו עליה כשהיא עומדת נוטלו הימנה אי הכי אפילו חברו נמי אמר רב פפא יכל שבגופו חייב חטאת בחברו פטור אבל אסור כל שחברו פטור אבל אסור בחמורו מותר לכתחלה א"ר אדא בר אהבה ר'היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו דוקא רץ אבל קלי קלי לא מאי טעמא כיוון דלית ליה היכירא אחי למיעבד עקירה והנחה סוף סוף כי מטא לבייתיה אי אפשר דלא קאי פורתא וקמעייל מרשות הרבים לרה"י ידוריק ליה כלאחר יד אמר רמי בר חמא ה^אהמחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה מאי טעמא אמר ^ברבא דאמר קרא לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך בהמתו דומיא דידיה מה הוא בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אף בהמתו נמי בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכתיב ^גתורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה ^דהוקשה כל התורה כולה לע"ז מה ע"ז דעביד מעשה בגופיה ה"נ עד דעביד מעשה בגופיה ועוד ^התנן והמחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו ^וסקילה מכלל דאיבא מידי דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה ומאי ניהו לאו דמחמר לא ^זתחומין ואליבא דר"ע והבערה אליבא דר' יוסי רב

דלאו איסורא דאורייתא היא גבי כיס שרי: **כל שצנפו חייב חטאת**. כי עציז ליה איזה כוליה כגון מעציר ד' אמות צרה"ר אפי' עקרו מן הארץ דרך הליכתו חייב דהא איכא עקירת חפץ צדיים ולא צעין עמידה אלא צטעון ועומד מצעוד יום או כשהטעינו צצירו דלא עקר ליה להאי חפץ אכל הכא הא עקר ליה הלכך כי עציז ליה צצריה הוי ליה שנים שעשאוה (לעיל ג.) ואסור מדרבנן ולא שרייה גבי כיס: **מונחם לו על כסיפו**. מבעו"י וקדש עליו היום: **רץ תחסינו**. וכל כמה דלא עמד לפוש אין כאן עקירה לאיסור: **קלי קלי**. מעט מעט כלומר צנחת: **למיעבד עקירה והנחה**. כלומר דזימנין דקאי ולא אדעתיה אכל רץ היכרה איכא: **כלאחר יד**. שלג דכך וזריקא כגון מכסיפיו ולאחוריו: **צנאג**. צנללכה: **עד דעביד מעשה בגופיה**. כדכתיב לעושה צגגה והכא לא קא עציז ^אמלאכה אלא דצור צעלמא שמהניג צקול הרי דצשוגג אינו חייב קרנן: **ועוד**. דקאמרת נמי צמויד חייב סקילה קשיא דמנן כסנהדרין (דף נג.) גבי נסקלים המחלל את השצת נסקל אס חללו דצדכ שחייבים על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה: **מכלל דאיכא**. חילול דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה: **ואליצא דר"ע**. דאמרש' דאורייתא ניעהו והוי מחלל ומייהו אין חייבין לא על שגגתו חטאת כו': **אליצא דר' יוסי**. דאמר כפרק כלל גדול (לעיל דף ע.) הצצרה ללאו יאלת:

רב

מעשה בגופה, ופשוטה היא. ומפורשת נמי בפרק כלל גדול. ועוד תנן המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה ואי ניהו מחמר. ומכיר ליה דלמא בתחומין ואליבא דרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא, ועיקרו בסוטה פרק כשהם שומים בודקין אותו, וחייב לאו כדכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. והבערה אליבא דר' יוסי דתניא הבערה ללאו יצאת דברי ר' יוסי, ר' נתן אומר לחלק יצאת.

א) תרומות פ"א מ"א יבמות ק"ה. ב) גיטין נ"ג. ג) נ"ז ע"י ועיין מוספי עירובין ז: ד"ה רבי שמעון. ד) [מוספין פ"א], ה) [נ"ז טו.], ו) [נ"ז רצח], ז) [מכות יג: לעיל סט.], ח) כסנהדרין סו. ע"ס, ט) כסנהדרין ג"ה בית, י) [לעיל סט. וש"נ], יא) [שמות כה.], יב) [תרומות פ"א ה"א], יג) [גמדרני יח.], יד) [נ"ח ע"א:], יו) פ"א מפשה, יז) סוטה כז., יח) [נ"ז אהרן],

תורה אור השלם

1 כבד אלהים הסתר דבר וקבד מלכים חקר דבר: מפלי בה ב

2 יום השביעי שבת לך אִלְהִיךָ לא תעשה כל מלאכה אִתָּךְ ובגך ובחקך עֲבָדְךָ וְאִמְךָ וְבִקְרִיֶּיךָ וְבַגְדְּךָ אֲשֶׁר בְּשָׁעֶיךָ:

שמות כ ט האָרֶזֶן בְּבֵן יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הָגֵר בְּתוֹכֶם תִּהְיֶה אִתָּךְ יָדֶיךָ לֹכֵם לְעֹשֶׂה בְּשֹׁנְתָהּ: וְהָפֵשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָדְךָ מִן הָאָרֶזֶן וּמִן הָהָרֶץ אֵת יְיָ הוּא מְגִדְּךָ וְנִגְרַתָּהּ וְהָפֵשׁ הַהוּא מִקְרָב עִמָּךְ:

במדבר טו כט-ל

רבינו חננאל (המשך)

התירו העיקר המותר מן התורה, שאילו באו להוסיף מדבריהן חוששין שמא יפסידו גם דברי תורה שהן העיקר, שיבוא אדם להרהר ולומר כשהם שוה אינו מן התורה, אלא מדרבנן, גם וולוי זה יש מן המצות האחרות מדרבנן כמותן ובאו לגדור נמצאו פורצים. אמר מר [אין] עמו נכרי מניחו על החמור. ואקשינן עלה והלא מחמר הוא והמנא אמר לא תעשה כל מלאכה. ואוקימנא כדתנא כשהיא מהלכת מניחו עליה, כשהיא עומדת נוטלו הימנה, אי הכי חבירו נמי שרי ולמה חמור וליא אמר חבירו. ופירק רב פפא כשבגופו חייב חטאת בחבירו פטור אבל אסור, פי' כל מלאכה שהעושה חייב חטאת כגון טעינת משיר ד' אמות ברה"י, אם יטעון חבירו פטור אבל אסור, דאם יטעון בהמתו מותר לכתחלה וכלכז של תוא עקירה והנחה. וזה שאמר רב אדא בר אהבה היתה חבילה מחבת על כתפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו, מדריקין למימריה דווקא למימריה לטעמיה רץ, ומפריקין לטעמיה ש"מ היילתא כוותיה, וחו דלויבא מאן דפליג עליה. ופירושא דריק לה כלאחר יד, לא שמכניסה ומפריקה אלא מהלך בריצה וכשמגיע לפתחו מחזיר אחוריו כלפי פתח החצר ופניו לחורן וזורק החבילה מעל כתפו כחצר דרך הפתח ע"י ריצה בלא עמידה, וזה פירוש דוריק לה כלאחר יד שזרקה שלא כדרך פפרק ומכנס חבילות. אמר רמי בר חמא המחמר אחד בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת, במזיד חייב סקילה. פי' המחמר, המנהיג בהמתו ועליה משוי חייב, ודמי המנהיג בהמה טעונה משאוי כנושא משאוי על כתפו, מרכזיב לא תעשה כל מלאכה אִתָּךְ וּבְחֶמְךָ, הקיש בהמתו לו. והושב רבא כי תשובות בדבר, חדא דכתיב אִתָּךְ אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה, הוקשה כל התורה לע"ז וכי דעביד